

Eriävä mielipide

Jätän eriävän mielipiteeni kunnanvaltuuston päätökseen hyväksyä vuoden 2025 talousarvio ja vuosien 2026–2027 taloussuunnitelma yksityisteiden avustusten osalta. Päätöksessä on merkittäviä oikeudellisia ja hallinnollisia puutteita, jotka tekevät sen hyväksymisestä ongelmallista ja mahdollisesti lainvastaista. Eriävä mielipiteeni perustuu seuraaviin keskeisiin seikkoihin:

- 1. Avustusten lainvastaisuus** Sotkamon kunnan yksityistieavustusmalli ei perustu voimassa olevan yksityistielain mukaisiin sopimuksiin. Suuri osa teistä on otettu kokonaan kunnan hoidettavaksi ilman lain vaatimia sopimuksia. Lisäksi käytössä olevat mallit, joissa toinen avustaa järjestäytymättömiä tiekuntia lain vastaisesti ja toinen kattaa yksityisteiden kustannukset 100-prosenttisesti, rikkovat yksityistielain peruseriaa. Lain mukaan tiekunnat vastaavat ensisijaisesti yksityisteiden hallinnosta ja ylläpidosta, ja kunnallisten avustusten tarkoitus on täydentää tätä vastuuta, ei korvata sitä kokonaan.
- 2. Toimivallan ylittäminen** Kunnanvaltuuston päätös määrärahojen myöntämisestä yksityisteiden avustuksiin on tehty ilman lainsäädännön edellyttämää oikeudellista perustaa. Päätös käytännössä siirtää yksityisoikeudellisen vastuun kunnan harteille, mikä ylittää valtuuston toimivallan. Yksityisteiden hoito kuuluu tiekuntien vastuulle, eikä kunta voi ottaa teitä hoitaakseen ilman lainmukaisia sopimuksia ja erityisiä perusteita.
- 3. Esteellisyyksymykset** Päätöksenteossa on tietämykseni mukaan ollut mukana henkilöitä, jotka ovat tieosakkaina suoraan hyötäneet avustusmallista. Yksityisteiden osakkaille kohdentuva avustus on suoraa ja täysimääräistä, eikä mikään toimielin vaikuta enää avustusten kohdentumiseen tai perusteisiin. Määrärahojen myöntäminen on suoraan sidottu tieosakkaiden taloudellisiin etuihin. Tämä on hallintolain 28 §:n mukaisesti esteellisyyttä aiheuttava tekijä, sillä päätös on tuottanut merkittävää taloudellista hyötyä tieosakkaille, jopa yli 10 000 euroa vuodessa. Tämä vaarantaa päätöksenteon puolueettomuuden, asettaa päätöksen laillisuuden kyseenalaiseksi ja rikkoo hyvän hallinnon periaatteita.
- 4. Hallintosäännön puutteet** Kunnan hallintosääntö sisältää viittauksia vuonna 2018 kumottuun yksityistielakiin, eikä se vastaa nykyisen lainsäädännön vaatimuksia. Tämä vakava puute on johtanut siihen, että yksityisteiden avustuksiin liittyvä valmistelu ja päätöksenteko eivät ole perustuneet ajantasaiseen oikeudelliseen viitekehykseen. Päätöksenteko ilman asianmukaista hallintosääntöä on selkeä menettelyvirhe.
- 5. Viranhaltijoiden selvittämisvastuun ja tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti** Viranhaltijat eivät ole täyttäneet hallintolain mukaista selvittämisvastuutaan eivätkä antaneet päättäjille riittäviä tietoja yksityisteiden avustusten lainmukaisuudesta, sopimusten tilasta tai avustusmallin taloudellisista vaikutuksista. Tämä

tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti on vaarantanut päätöksenteon asianmukaisuuden ja heikentänyt valtuutettujen mahdollisuuksia tehdä perusteltuja päätöksiä.

6. **Kunnan asukkaiden osallistumisoikeuden laiminlyönti** Päätöksenteon valmistelussa ei ole huolehdittu kuntalaisten osallistumisoikeudesta. Kuntalain mukaan asukkaille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa, mutta yksityisteiden avustuksia koskeva valmisteluprosessi on ollut läpinäkymätön. Tämä käy ilmi myös talousarvioesityksestä, jossa harkinnanvaraiset erät on yhdistetty yhdeksi summaksi, eivätkä yksityisteiden avustuksiin varatut 830 000 euroa tule näkyväksi arvioitavaksi esimerkiksi suhteessa yleishyödyllisten-, kulttuuri- ja liikuntayhdistysten avustuksiin, jotka ovat yhteensä vain 85 000 euroa. Tämä on kuntalaisten oikeuksia heikentävä valmisteluvirhe.
7. **Taloudelliset vaikutukset** Talousarviossa harkinnanvaraisiin yksityisteiden avustuksiin kohdennetaan 830 000 euroa, mikä on poikkeuksellisen suuri summa verrattuna muihin Suomen kuntiin. Tämä kustannuspaine kuormittaa kunnan taloutta ja on ristiriidassa kunnanvaltuuston hyväksymän 10 miljoonan euron sopeutustavoitteen kanssa. Tällainen epätasapaino vaarantaa muiden lakisääteisten palvelujen rahoituksen ja asettaa muut kuntalaiset epätasa-arvoiseen asemaan.

Näiden vakavien epäkohtien valossa katson, että kunnanvaltuuston päätös yksityisteiden avustusten osalta on valmisteltu ja tehty virheellisesti sekä lainvastaisesti. Näin ollen päätös ei ole hyväksyttävissä. Jätän tästä syystä eriävän mielipiteeni valtuuston päätökseen.

Kunnioittavasti,

Sami Mähönen

Valtuutettu, Sotkamon kunnanvaltuusto